

tvrzení Krellerovo,³¹⁾ svědčí o poklasickém propracování. Touto teorií má být řečeno: účelem obětování nákladu jedním nebo více nákladci je, aby ostatní byli zachráněni a rovněž aby loď zůstala salva. Žádá se tedy kausální nexus mezi iactus a zachráněním.

Na tento pojem »salva navis« narážíme především v Digestech u Callistrata (D h. t. 4 pr., inf.: . . . contra si scapha cum parte mercium salva est, navis periit, ratio haberi non debet eorum, qui in nave perdidierunt, quia iactus in tributum nave salva venit). Jde o vyjádření myšlenky neklasickým způsobem — a to ještě tak neuhlazeným —, že chyběl zde iactus a loď v nebezpečí zahynula.³²⁾ Druhým místem, kde se výslovně o požadavku salva navis mluví, jsou Paulovy Sentence (VII, 5: Collatio intributionis ob iactum salva nave fieri debet). Kreller je přesvědčen, že zde jde o místo Paulovo, jenž však ve svém komentáři k Ediktu tohoto požadavku nezná. Kreller je si této okolnosti vědom a vysvětluje si ji časovým intervalem mezi sepsáním Sentencí a Komentáře. Kreller cituje ze Sentencí ještě jiné místo (VII, 2), kde se rovněž výraz »salva navis« vyskytuje, ale stanovisko Krellerovo naprosto nepodpírá.³³⁾ Dílem kompilátorů je též úprava textu v D h. t. 5 pr.: Amissae navis damnum collationis consortio non sarcitur per eos, qui merces suas naufragio liberaverunt: nam huius aequitatem admitti placuit, cum iactus remedio ceteris in communi periculo salva navi consultum est. Výraz »huius« ničeho nám nevysvětluje. »Placuit« bývá velmi zhusta užíváno kompilatory. Stejně i výrazy »remedio«, »consultum«.³⁴⁾

Je patrné, že tato teorie — požadavek navis salva — nebyla vypracována dobou klasickou; setkáváme se s ní však dnes v právu platném, jak bude ještě v bližší souvislosti učiněna zmínka.³⁵⁾

(Pokračování.)

Reparace a jejich transfer.

Vladimír M ü l l e r (Praha).

(Dokončení.)

II.

Obchodní bilance německá byla před válkou pasivní půl druhou až dvěma miliardami marek, pouze v r. 1913 klesá pasivum na 100 milionů. Toto pasivum bylo hrazeno jinými pří-

³¹⁾ Srv. Kreller I. c. str. 288 ns.

³²⁾ Beseler označuje tento výrok »ein stümperhafter Ausdruck«.

³³⁾ Srv. Paul. Sent. VII, 2: iactu navis levata si perierit, extractis aliorum per urinatores mercibus, eius quoque rationem haberi placuit, qui merces salva nave iactavit. Výraz »nave salva iactavit« může podle Beselera znamenati toliko, že iactus byl proveden v době, kdy loď nebyla ještě poškozena.

³⁴⁾ Srv. Beseler Beiträge II, 121 ns, II, 68 ns, též: Biondi: Iudicia bonae fidei I (1920) str. 53.

³⁵⁾ Srv. kapitulu IV., t. čl.

jmy, zvláště úroky z kapitálu uloženého v cizině. Tyto příjmy zanikly po válce úplně a aktivní obchodní bilance stává se tím nutnější.¹³⁾ Toho bylo možno docílití trojím způsobem: 1. snížením dovozu, 2. zvýšením vývozu za dovozu nezměněného a konečně je možno 3. zvýšiti dovoz i vývoz, vývoz však větší měrou. Na tuto poslední možnost je Německo odkázáno, neboť $\frac{2}{3}$ všeho německého exportu jsou hotové výrobky, k nimž užito z valné části cizích surovin. Suroviny tvoří více než polovinu všeho importu, potraviny však čtvrtinu. Z toho je patrné, že zvýšenému vývozu musí předcházeti zvýšený dovoz. Mínění shodují se v tom, že aktivní obchodní bilance jest nutností, jak se jí však docílí, o tom jsou mínění různá.

Před Dawesovým plánem zastávána byla známá these o automatické transferu, jak jí uvádí Gide (Nár. hosp. Mezinár. směna I.). Zahraničními platy zmenší se množství zlata v Německu — nastane místní zlatá deflace. Jejím působením klesnou ceny zboží v Německu. V zemích věřitelských naopak množství zlata vzroste — což způsobí stoupání cen. Tento rozdíl cen, vyvolaný reparačními platy, umožní export z Německa a tím i placení reparací. Tato teorie vychází ovšem z předpokladu volného zahraničního obchodu. Při všeobecném poválečném protekcionismu jest otázka, zda se podaří zboží i za tyto pokleslé ceny vyvézti. Avšak Keynes i Haberler a Ohlin tvrdí, že transfer je možný i bez jakéhokoliv snížení cenové hladiny v dlužnickém státě. K tomuto snížení nedojde, jestliže věřitelský stát užije přebytku své kupní síly převážně k importu od státu dlužnického a naopak zeslabená kupní síla dlužnického státu způsobí zmenšení importu od státu věřitelského. Tím provede se transfer beze změny cen. V jiných případech, jak praví Keynes, dochází k přešnutí relace cenových hladin a tvoří se tím další poplatnost dlužnické země.¹⁴⁾

Dawesův komitét byl toho názoru, že kupní sílu uvnitř Německa je nutno snížití deflačním tlakem a za pomoci finančně politických prostředků, zvláště zvyšováním diskontní sazby. Deflace dociluje se tím, že marky na reparace vybrané hromadí se u Říšské banky, na reparačním kontě. Tím odnímají se volnému oběhu, nastává pokles kupní síly a pokles poptávky. Již vyrobené zboží nutno prodati levněji, třeba i se ztrátou a zbytek exportovati. Tímto stlačením konsumu se transfer skutečně podpoří. Deflační tlak zmenšuje však plynulost peněžního trhu a zvýšení oficielního diskontu tuto tíseň zvyšuje. Toto zdražení úvěru zvětšuje výrobní náklady, jež jsou již zvýšeny i reparačním břemenem vybíraným ve formě daní. Vzestup těchto dvou

¹³⁾ Mémorandum sur le Commerce international et sur les Balances des paiements 1913—27. (Publ. de la Soc. des Nat. II. Questions économiques et financières 1928 II., 53.)

¹⁴⁾ Haberler: Transfer und Preisbewegung (Zeitschrift für Nationalökonomie, Band II, Heft 1, str. 100).

položek nutno vyrovnati snížením podnikatelského zisku a snížením mezd. Zůstanou-li ceny na pokleslé úrovni, je snížení reálních důchodů menší, než snížení nominálních mezd. Částečný pokles reálních důchodů však přece nastane, poněvadž cena importovaného zboží zůstane nezměněna. Snížení reálních důchodů, jež znamená stlačení životní míry, vyvolává nespokojenost a neklid, jež má škodlivý vliv na pracovní výkonnost, nehledě k psychologickým důsledkům, jež působí na vnitřní politiku a jistotu podnikání.

Avšak nejdůležitější podmínkou možnosti transferu je, aby věřitelé byli skutečně ochotni reparace přijímati, t. j. německé zboží importovati (po případě importovati zboží států, kam Německo vyváží). Zatím však brání se všechny státy celními hradbami, někdy dochází i k opatřením proti dumpingu. Jedině věcné dodávky jsou toho ušetřeny. Mají-li však být reparace placeny, exportovati se musí, a to i za ceny o clo zmenšené. To jsou často ceny ztrátové. Ztráty tyto přesunovány bývají na domácí konsum. Celní ochranářskou politikou zvyšuje se tedy německé reparační břemeno a stoupání to nemá právních hranic. Poněvadž je však hospodářsky největším věřitelem Německa Amerika a ostatní státy spojenecké jsou jen prostředníky, leží těžiště reparační otázky ve Spojených státech.

Jest velmi pravděpodobné, že dojde dříve nebo později opět k řešení otázek, jež se při transferu vyskytují. Dvě možnosti přicházejí nejvíce v úvahu: 1. snížení německého dluhu cestou snížení dluhů mezispojenckých, 2. ulehčení německému exportu snížením cel. Oba způsoby nezůstaly by jistě bez vlivu i na náš zahraniční obchod, neboť obsahují v sobě četná nebezpečí. 1. Snížení německého břemene znamená možnost snížení daní v Německu a tedy větší soutěživost jeho, na druhé straně však zvětšení jeho kupní síly. Hooverův plán a další kroky Spoj. států mají pro nás význam ještě i v ohledu fiskálním, poněvadž se týkají i našich válečných dluhů, 231.5 mil. Kč ročně. (Tato anuita byla by v měřítku diagramu asi 1 mm.). 2. Snížení cel, pokud by se týkalo právě jen Německa (a šlo o trhy, kde se setkává zboží německé s naším), znamená zeslabení naší soutěživosti. Naopak týkalo-li by se trhů jiných, bylo by s to oslabiti nápor Německa na exportních trzích našich.

Avšak i v případě pro nás nepříznivém znamenalo by snížení cel na zboží německé první průlom do stále rostoucích celních hradeb, jež stěžují zahraniční obchod.

Literatura:

Česká:

- Národní Listy, roč. 1930 — 15. IX. 1931.
Hospodářská politika 1930 — září 1931.
Obzor národohospodářský 1930.

Ibl: Německé hospodářství po přijetí Dawesova plánu. (Sb. předn. čes. spol. národohosp. 1924/25.)

Basch: Nová úprava reparací podle Youngova plánu. Banka pro vyrovnání mezinár. platů. (Národohosp. spol. 1929/30), 24. III. 1930.

Beněš: Pravda o Haagu. (Exposé v poslan. sněmovně 30. I. 1930.)

Francouzská:

Mémemorandum sur le Commerce international et sur les Balances des paiements 1913/27 (Publ. de la Soc. des Nat. II. Quest. économiques et fin. 1928, II. 53 I).

L'Europe nouvelle 1930 — září 1931.

Journal des économistes 1930.

Revue d'économie politique 1930.

Vergé: La bataille des réparations, 1919—24 (Documents politiques et sociaux, C 8).

Calmette Germain: Recueil de documents sur l'histoire de La question des réparations (1919 — 5. V. 1921).

Delattre: Liquidation financière de la guerre.

Německá:

Weltwirtschaftszeitung 1925, 1930.

Heinecke: Die volkswirtschaftliche Erfüllbarkeit der Reparationsverpflichtungen. (Berlin 1924).

Martens: Zur Transferierung der deutschen Reparationsleistungen.

Fick: Transferproblem und Transfertheorie. (Abhandlungen des wirtschaftlichen Seminars zu Jena, 20. Band, 1. Heft, 1929).

Die interalliierten Schulden. Bearbeitet im Statistischen Reichsamt 1931.

Dawes: Wie der Dawes-Plan zustande kam.

Anglická:

Parker Gilbert: The Meaning of the »Dawes plan« (předneseno 12. I. 1926 v New Yorku), překlad Raab (Arbeitsstätte für sachliche Politik E. V.)

Zprávy

Půl století od t. zv. rozdělení pražské university. Dne 28. února tohoto roku bude tomu padesát let, co sankcionován byl zákon č. 24 ex 1882, známý pod jménem zákon o rozdělení pražské university. Měl jím býti k všestranné spokojenosti ukončen velký boj, vedený probuzeným českým národem již od r. 1848 proti poněmčení starobylého vysokého učení českého státu.

Zákon tento jest již svým zněním dílem velmi šalamounským. Práví prostě, že od počátku zimního půlletí 1882/83 budou (bestehen) v Praze dvě university, německá a česká. Zákon vyhnul se tedy výslovnému řešení ožehavé otázky, co se vlastně po právní stránce stalo, zda snad vznikly dvě nové university, či jen jedna nová vedle existující staré a která z obou jest v tomto případě institucí novou. Obratu »rozdělení« v této souvislosti zákon č. 24 ex 1882 nepoužívá zejména nikoli v nadpisu. Z některých míst kontextu zákona, na př. pokud mluví o »uvedení ve skutek« českých fakult (opět slovo velmi kulaté), vyzvovaly ovšem vládní kruhy německé nepokrytě,